

ליקוטי מוהר"ן קמא נ"ה: ובצל ידי כסיתידך – הצל שמטילים הרשעים

(לשון רבנו, זכרוננו לברכה):

איתא בגמרא (נדה כ"ד): אבא שאול אומר קובר מתים הייתי, פעם אחת רצתי אחר צבי, ונכנסתי בקולית של מת וכי':

[א] דע, כי לראות במפלתם של רשעים אי אפשר, אלא על - ידי בחינת ארץ ישראל. בבחינת (תהלים ק"י): "שב לימיני עד אשית אויבך הדם לנגלית" (א). ימין, זה בחינת ארץ ישראל. בחינת בנימין, בן ימין, שנולד בארץ ישראל (כמובא בפרש"י פרשת וישלח):

[ב] ולהמשיך בחינת קדשת ארץ - ישראל עכשו בגלות, שהיא תחת יד הסטרא אחרא, ואין יכלת בקדשתה להתגלות, אף - על - פי - כן יכולין לגלות ולהמשיך קדשתה אפלו בגלות המר הזה. בבחינת (ויקרא כ"ו): "ואף גם זאת בארץ איביהם", הינו אפלו בגלות המר, יכולין לגלות בחינת גם זאת. ועל - ידי מה יכולין להמשיך את קדשת ארץ - ישראל, על - ידי התנוצצות אור זכות אבות. כמאמר הזוהר (שלח דף קע"ד). 'באתר דאית תמן אבות, אית תמן שכניתא'. בבחינת (שם): "וזכרתי את בריתי יעקב וכו' והארץ אזכר", כשמתנוצצ אור זכות אבות, אזי נתגלה קדשת ארץ - ישראל. ולא די שהאדם נצול מהרשע, אלא גם רואה בהרשע מה שהרשע רצה לראות בו:

[ג] כי הרשעים ממשיכים בחינת רע עין על שונאיהם, בחינת (ברכות ז'): 'ולא עוד אלא שרואה בשונאיו. והאדם נצול מרע עין הזה, על - ידי למוד זכות שלמד על הרשע. פי גם הקדוש - ברוך - הוא מלמד זכות על הרשע, בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע:

וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שם) 'ולא עוד אלא שזוכה בדין, שנאמר: "מרום משפטיו מנגדו". וזאת הזכיה שזוכה בדין, שמלמדו עליו זכות, על - ידי - זה נצול הצדיק מרע עין של הרשע. פי לסלק הדין והמשפט, צריך לזה התגלות היד, בבחינת (דברים ל"ב): "ותאחז במשפט ידי", שלא לשלט על הרשע. ובשנתגלה יד ה', אזי נעשה צל, שבו נתפסה הצדיק מארס של הרע עין, בבחינת (ישעיה נ"א) 'ובצל ידי כסיתידך". פי הרשעים בגלות המר הזה, עיניהם לטושים פראי מוצק. וארס עיניו מביטים למרחוק, בבחינת (תהלים כ"ב): "המה יביטו יראו ביי". ועל - ידי הצל פהו מאור עיניו ונחשכים, שאין הארס שלהם יכול להזיק. אבל הצדיקים שמאור עיניהם בזמן הזה קטן, בבחינת (ישעיה מ"ב): "מי עור כמשלם". ועל - ידי הצל נתחזק מאור עיניהם, בדרך חלושי הראות שאינם יכולים לראות היטב פשאור חזק וגדול, וצריכים לצל כדי שיוכלו לראות:

וזהו (תהלים ל"ז) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, הינו עם רע עין כנ"ל, וה' לא יעזבנו בידי. "בידו" דיקא, הינו בהתגלות יד ה' כנ"ל. ועל - ידי מה נתגלה יד ה', על - ידי ולא ירשיענו בהשפטו. על - ידי בחינת: "ותאחז במשפט ידי", בחינת: "מרום משפטיו" כנ"ל. פי על - ידי - זה פהו מאור עיני הרשע, בבחינת (ישעיה כ"ח): "שגו בראיה, על - ידי פקו פליליה", זהו בחינת משפט, שזוכה בדין. על - ידי - זה שגו בראיה, נחשך מאור עיניו כנ"ל:

ועל - ידי הצל נתחזק מאור עיניו של הצדיק כנ"ל, ויכול לראות למרחוק, בבחינת (תהלים קכ"א): "אשא עיני אל ההרים", ורואה ומשיג צדקתו של השם ותבנך. ויכול לידע ולהבין כי ה' הצדיק, אף - על - פי שהרשע זוכה בדין, ואין זה ממדת הצדק. ורואה שהצדק שהקדוש - ברוך - הוא מצדיק את הרשע במשפט, זהו צדקתו של הקדוש - ברוך - הוא, (שמות כ"ג): "כי לא אצדיק רשע": וזהו, "אשא עיני אל ההרים", זהו בחינת צדקתו של הקדוש - ברוך - הוא. בבחינת (תהלים ל"ו):

"צדקתך כהררי אל", אף - על - פי שמשפטיו כבוש בתהום רבה:

[ד] ועל ידי חזק הראיה של הצדיק, שרואה צדקת ה'. נתחזק אמונתו, ויכול להתפלל. פי לבו נתפשט מעקמימותו, שהיה לו קדם שראה צדקת ה'. כי על - ידי הצדקות של ה' שרואה, נתפשט הלב מעקמימותו, ונתישר, בבחינת (שם): של ה' שרואה, נתפשט הלב מעקמימותו, ונתישר, בבחינת (שם):

"וצדקתך לישרי לב". כי מתחלה נעקם לבו מלהאמין בשלמות בהשם ותבנך, כי היה נדמה לו שעות, חס ושלום, הקדוש - ברוך - הוא את הדין. אבל עכשו שרואה צדקות ה', נתישר לבו בשלמות אמונה ואז מחזק את עצמו, ומתפלל על צרכיו. כי עקר התפלה היא על - ידי אמונה, שמאמין שהכל ברשות הקדוש ברוך הוא, אפלו לשנות הטבע. ואין הקדוש - ברוך - הוא מקפח שכן כל בריה, כי צדיק ה'. וזהו בחינת (תהלים קי"ט): "אודך ב' שר לבב", על - ידי ישרת לב, שהיא בחינת אמונה, נעשה בחינת תפלה:

וזהו בחינת פרה אדמה, כמאמר הזוהר (חקת דף ק"פ): 'פרה דקבילת משור'. פרה, זהו בחינת תפלה, בחינת (הושע י"ד):

"וינשלמה פרים שפתינו". דקבילת משור, בחינת הסתפלות, לשון (במדבר כ"ד): "אשורנו ולא קרוב". כי על ידי בחינת:

"אשא עיני אל ההרים" כנ"ל, נעשה בחינת תפלה. וזהו:

"אדמה תמימה". 'אדמה', דא גזרת דינא. 'תמימה', דא שור תם, דינא רפיא (כמו שכתוב בזוהר שם). הינו שרואה שהקדוש - ברוך - הוא מחליש כח הדין, בבחינת:

"ותאחז במשפט ידי": "אשר לא עלה עליה על", דא שלומי אמוני ישראל (גם זה שם בזוהר הנ"ל). זהו בחינת חזוק אמונה, בחינת תפלה, שנעשה על ידי חזוק הראיה כנ"ל, בחינת: "וצדקתך לישרי לב" כנ"ל:

וזהו בחינת עפר נאפר הנאמר בפרה. כי בחינת התפלה, צריכה לבחינת עפר נאפר. כי צריך להכניע הרע, הן בפרט הן בכלל, תחת הטוב, בבחינת (מלאכי ג): "נעסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם" (ב). וזה בחינת אפר שיש בבחינת התפלה. וכגל, זה בחינת תפלה, בבחינת (תהלים כ"ו): "רגלי עמדה" וכו': הרע שבפרט, הינו גופו המגשם וקמרו, יבטל בשעת תפלה. כמו חסידים הראשונים, שהיה להם בשעת תפלה התפשטות הגשמיות (ג):

והרע שבכלל, הינו התפללות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם יבטל הרע שלהם, ויעשה מהרע כפסא לקדשה. וזהו בחינת אפר שבתפלה: ועפר שבתפלה, הינו שיקשר את עצמו בכלל ובפרט, עם נפשו ורוחו ונשמתו של שוכני עפר ויעורר אותם בתפלתו, שיתפללו עמו, בבחינת (ישעיה כ"ו): "הקיצו ורננו שוכני עפר". וזהו, (איכה ג): "יתן בעפר לדבר אל ה' ואנכי עפר ואפר", כי זה צריך לבחינת התפלה:

וזהו נקרא תפלה בצבור, כי אותיות צבר ראשי - תבות צדיקים, בינונים, רשעים. 'בינוני', הוא המתפלל, כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה (קדושין מ:): 'לעולם יראה אדם את עצמו פאלו חציו זכאי וכו'. 'צדיקים', זהו בחינת עפר. 'רשעים', זהו בחינת אפר כנ"ל: ולעורר שוכני עפר, זה יש בפרט ובכלל. בפרט, הינו חלקי נפש - רוח - נשמה שלו שבאו כבר בגלגול ונתקו. ובכלל, הינו נפש - רוח - נשמה של שוכני עפר אחרים, לעורר אותם שיתפללו עמו: וזהו בחינת שבועה שבועה הנאמר בפרה, שכל ענינה שבועה. הינו כמובא (בזהר אחרי ע"ו): ובמדבר רבה פרשה י"ט) שבועה כבוטין, שבועה כהנים וכו'. זהו בחינת תפלה, בחינת (תהלים קי"ט): "שבע ביום הללתיך":

[ו] גם צריך לתקן בתפלתו בחינת של 'ש קולות. בחינת (קהלת ה): "קול כסיל ברב דברים", ובחינת (שמות ל"ב): "קול ענות אנכי שומע", ובחינת קול, בחינת (תהלים מ"ד): "כל היום כלמתי נגדי וכו' מקול מחרף ומגדף": וזהו בחינת עץ ארז, ואזוב, ושני תולעת, הנאמר בפרה: ארז זה בחינת: 'קול כסיל ברב דברים, ברב ההנהגות ואמונות כוזבות'. שהם בחינת דרכי האמורי, כי "פתי יאמין לכל דבר" (משלי י"ד). וזהו בחינת ארז, בחינת (עמוס ב):

"והאנכי השמדתי את האמורי אשר גבבה ארזים גבהו". והגבוהי קומה, על - פי הרב הן כסילים. כי מחמת גבה קומתו, העשנים העולים מהלב אל המוח להתבשל במוח, ולהתהוות מהם מחשבות. העשנים האלו נחלשים ברב הדרך שיש מהלב אל המוח, מחמת גבה קומתם, ואינם ביכלתם להתהוות מהם מחשבות שכליות. ומחמת זה, הגבוהי קומה הם שוטים. וזה בחינת דרכי אמורי, שאין להם שום שכל, מחמת "כי גבבה ארזים גבהו". בשביל זה, הם מאמינים אמונות רבות כזביות:

וקטני קומה, שהעשנים שלהם נתבשלים היטב, ונעשה מהם מחשבות שכליות. אבל מחמת ששכלם יותר ממעשיהם הטובים, בחינת (אבות פרק ג): 'כל שחכמתו מרבה ממעשיו. על - ידי - זה, כשהמחשבה שכליות חוזרת אל לבם, אין כח בלבם להכיל את השכל, כי עקר חזיק הלב, הוא על - ידי מעשים טובים. על - ידי - זה הם בבחינות (משלי י"ז): "לקנות חכמה ולב אין", ועל - ידי זה השכל הם מחטיאים, והן הן הפילוסופים, שאין להם לב טוב וטהור (ד). ואינם בבחינת (תהלים קי"ט):

"בלבי צפנתי אמתך למען לא אחטא לך", ומחמת זה השכל מחטיאים ביותר. והן, בחינת (מלכים - א ה): "אזוב היוצא בקיר". 'אזוב', זה בחינת קטני קומה. הם בעלי השכל, אבל הלב אינו יכול להצפין כח השכל בתוכו, כי לבם חלש וחסר. ובפרט הנואפים העוסקים בחכמת פילוסופיא, שמאד מאד מזיק להם. כי לבם חסר, בבחינת (משלי ו): "נואף אשה חסר לב". וזהו: "אזוב היוצא בקיר", הינו בקירות הלב. שהשכל יוצא דרך קירות הלב, ואין הלב יכול להכיל בתוכה את השכל, בבחינת: "בלבי צפנתי" וכו'. וזהו בחינת: "קול ענות אנכי שומע", קול חרופין (גדופין ה). שמגדפין כלפי מעלה בחכמתם כידוע. ועליהם נאמר, (קהלת ז): "ואל תתחכם יותר:

ושני תולעת, זהו בחינת קול שלישי. שיש לאדם בזיונות וחרפות משונאים, בבחינת: "כל היום כלמתי נגדי ובשתי פני כסתני, מקול מחרף ומגדף". וזהו תולעת בחינת (תהלים כ"ב): "והאנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם": וזהו, 'שחיטה', 'שרפה', 'אסיפה', הנאמר בפרה, שהם של ש בחינות אלו. 'שחיטה', זהו בחינת בטול אמונת כסילים, בבחינת (הושע ה): "ושחטה שטים העמיקו":

'שרפה', זהו בחינת חזיק הלב, שיוכל להכיל את דברי החכמה בתוכו, בבחינת (תהלים ל"ט): "חס לבי בקרבי". כי על - ידי שנגצר דברי השכל בלב, נתחמם הלב, כי השכל הוא כאש עצור (ו). וזהו 'שרפה': 'ואסיפה', זהו בחינת בטול הזיונות של השונאים, בבחינת (בראשית ל): "אסף אלקים את חרפתי", זה בחינת בטול שלישי כנ"ל:

[ז] וכל זה, צריך המתפלל לתקן בתפלתו. להעלות את הנופלים באמונות כזביות, להעלותם בתפלתו לאמונה אמיתית שהיא התפלה, ולקבוע בלבם אמונה שלמה: ולתקן את לב המחקרים החכמי פילוסופיא, שיוכל לבם להכיל את שכלם, שלא יחטיא אותם, בבחינת: "בלבי צפנתי" וכו'. וזה נעשה על - ידי פנות הלב שבתפלה, מתקן את לבם: ולהפך כל הזיונות והחרפות, להפך לקבוע:

כי כשאדם עומד בהיכל המלך, ומבטל את עצמו מכל וכל, ואין רואה שום דבר, אלא את המלך רואה. בנדאי כששומע איזהו חרפה ובזוי, הוא מפרש את החרפה והבזוי לפרוש של כבוד להמלך. כי אין אפשר שיבוא אחד לתוך היכל המלך, ויבזה את המלך, אלא בנדאי אלו דברים הם דבורי כבוד. ומתבונן בהדבורים אין לפרש ולצרף אותם, שיתהוו מהם כבוד להמלך. ואין לחשב, שמא אלו החרפות עליו נאמרים. זה אינו, כי מי הוא, הלא ישותו נתבטל, ואין באו אלא המלך בעצמו. וזהו (תהלים כ"ט): "ובהיכלו פלו אומר כבוד". כל האמירות, צריך לצרפם להתהוות מהם כבוד. ובשעת התפלה, האדם עומד בהיכל המלך. בבחינת (שם נ"א): "אדני שפתי תפתח", אדני זהו היכל (תקון י"ח דף ל"א):. כן צריך לעשות מכל הזיונות, צרופי כבוד להמלך:

[ח] ועל ידי תפלה בתקונו, מתנוצץ אור זכות אבות, בבחינת: 'חלה זכות אבות' [עין בזהר שלח, הנ"ל (באות ב)]. וזה נעשה על - ידי תפלות בתקונו, כי חלה זכות אבות, על - ידי: "ויחל מ' שה אתי" וכו' (שמות ל"ב) על - ידי בחינת תפלה. ובאתר דאבות תקון, שכונתא תקון, שהיא בחינת חלה, שהיא גם זאת. כי גם בחינת חלה, שהיא שעור מ"ג ביצים. והוא בחינת ירשת ארץ - ישראל, כי זאת המצנה נצטוו שיגששו תכף, כמו שכתוב (במדבר ט"ו): "והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה מראשית עריסותיכם חלה

תרימו תרומה" (ז). כי יבאתר דאבהו תמו, שכינתא תמו. דהיא בחינת חלה, היא ארץ ישראל. ועל ידי בחינת ארץ לבם" (ח). שהשיגו יותר ממה שהתאוו. ועכשו על ידי "ניחל", על ידי חלה זכות אבות, על ידי חלה תרומה, על ידי ארץ וזהו, (תהלים ל"ז) "קנה אל ה' ושמר דרכו". זה בחינת תקון התפלה, בחינת דריכת הקשת, בחינת התפלה. והו תלת גנניו דקשת, שהם אור האבות המתנוצץ בני"ל. על ידי זה, "וירוממד לרשת ארץ", זהו בחינת ארץ ישראל. ועל ידי זה, "בהכרת רשעים תראה", בחינת: "שב לימיני" וכו' בני"ל:

זהו: "שכן ארץ ורעה אמונה" (תהלים שם). על - ידי אמונה, שהיא התפלה, על - ידי - זה בא לבחינת ארץ ישראל: [ט] ודע, שלא כל אדם יכול לתקן קולות הנ"ל בתפלתו. כי לפעמים קולות הנ"ל בתפלתו, הם יוצאים מרשעים גדולים כל כך, עד כי כל מי שעומד בנגדם הוא מסכן נפשו. וצריך לזה תפלה גדולה, כמו תפלת מ' שה רבנו, עליו השלום. נאפלו מ' שה רבנו, עליו השלום, היה ירא מעוג מלך הבשן. כי אחיזת עוג היה סמוך לימיו, שהוא ארץ - ישראל. עד שאמר הקדוש - ברוך - הוא למ' שה: "אל תירא אותו" (במדבר כ"א) כי אמר: 'הא ימינא דילי אסתלק', כמובא בזהר (חוקת דף קפ"ד). ועוג אחיזתו בימיו, שהוא מבני ביתא דאברהם. וארצו סמוך לארץ - ישראל. ובשביל זה היה ירא מ' שה ממנו להתגרות, כל שכן שאר בני אדם, שצריך מאד לפשפש את עצמו, ולהבין שרש הרשע איך אחיזתו, אם יוכל להתגרות בו, ולשיצאה לו:

(וזהו שאמר אבא שאול: 'קובר מתים הייתי' - שהיתה השתדלותו תמיד לראות בהכרת רשעים שבחייהם קרויין מתים) (ברכות יח:). פעם אחת רצתי אחר צבי, כי עקר מפלתו של רשעים, הוא על - ידי ירשת ארץ - ישראל, על - ידי המשכת קדשת ארץ - ישראל, בבחינת: "שב לימיני" וכו' בני"ל, וארץ - ישראל "צבי היא לכל הארצות" (יחזקאל כ). ונגסתי בקולית של מת, הינו שרצה לתקן קולות הנ"ל. ורצתי אחריו של ש' פרסאות, הינו בחינת התפלה, שהם של ש' תפלות, ועל ידם מתנוצץ אור של ש' ת אבות, שהם בבחינת נגלי הכסא, כדי להמשיך אור ארץ - ישראל, שהיא בחינת צבי הנ"ל. וצבי לא הגעתי, וקולית לא פלטה. שלא השיג בחינת ארץ - ישראל, בטול קולות הנ"ל. וכשחזרתי לאחורי, הינו אחר גמר תפלתי, שאז פוסע האדם לאחוריו של ש' פסיעות. אמרו לי של עוג מלך הבשן היא, ואין כל אדם יכול לתקן קולות באלו, כי אחיזתו בימיו. ונאפלו מ' שה רבנו היה ירא מפניו, עד שהבטיחו הקדוש - ברוך - הוא אל תירא אותו כמובא בזהר (שם):

ובשביל זה, בחינת רשע בעוג, נקרא פליט. כמו שכתוב (בראשית י"ד) "ניבא הפליט" זה עוג (בראשית רבה לך - לך פרשה מ"ב ועין נדה ס"א ובתוספות שם ועין מדרש רבה דברים פרשה א). שרצה שיהרג אברהם וישא את שרה. והוא בבחינת: "צופה רשע לצדיק, אברהם וכו', ה' לא יעזבנו בידו", בבחינת: "ותאחו במשפט ידי". (הקדוש - ברוך - הוא קבש משפטו ממנו זמן רב, עד זמן מ' שה רבנו, עליו השלום. ובשביל זה נקרא פליט, בבחינת (איוב כ"ג): "ואפלטא לנצח משפטי", שנמלט מהמשפט זמן כביר: ועל - ידי - זה, הצדיקים שהם עושי טוב, זוכים לפני ה'. כי קדם כריתות הרשעים, היה פני ה' מכסה ומסתר בעושי רע, כדי להכריתם, בבחינת (תהלים ל"ד): "פני ה' בעושי רע להכריתם". ועכשו, תכף כשרואים בכריתות רשעים, תכף נתגלה פני ה' לעושי טוב: וזהו, (שם ק"ה): "בקשו פניו תמיד". כי על - ידי תמיד, שהוא בחינת ארץ - ישראל (ט). כמו שכתוב (דברים י"א): "תמיד עיני ה' אלקיך בה". על ידי ארץ - ישראל, תזכו למצא פני ה'. כי על - ידי ארץ - ישראל, תזכו לראות בהכריתות רשעים בני"ל:

וזהו בחינת כלליות מלאך סנ"ל במלאך מט"ט שר הפנים, כלליות עשיה ביצירה, על - ידי שכוּפלין הפסוק "כל הנשימה" (כמובא בפננות). בכל נשימה ונשימה, צריך להלל את ה' (בראשית - רבה פרשה י"ד). ועל - ידי עין הרע נכפל צריך לכלל בני"ל. ובפרט שצריך להלל ולהודות לה', שהציל אותו מעין הרע הזאת, והוא רואה בהכרת רשעים. וזהו בחינת מט"ט שר הפנים מאיר לעשיה, הינו שעושי טוב זוכין לפני ה' בני"ל, על - ידי כריתות הרע עין, שגרמו לכפילת הנשימה: ועד כאן לשון רבנו, זכרוננו לברכה):